

© Karen Opstelten

TENTOONSTELLING DUISTER

Leven ontstaat in het duister – zaad kiemt in de grond, een embryo in de baarmoeder, een idee in het hoofd. Duister brengt rust en ruimte voor contemplatie. Ja, leven ontstaat in het duister en eindigt in het duister. En dat duister kan dan je vriend of je vijand zijn. Je kunt ernaar verlangen of het juist vrezen...

Het was aan de aan *Duister* deelnemende kunstenaars – van wie u op de volgende pagina's een portret vindt – om hieraan hun eigen visie en interpretatie te geven. Het resultaat mag gezien worden in deze veelzijdige expo.

Joke Burgman schilder | **Marit Dik** schilder | **Dorry van Haersolte** graficus | **Anno van der Heide** schilder | **Geertrui van Herwijnen** fotograaf | **Marinus Klap** beeldhouwer | **Rob Komen** graficus | **Hans van Marwijk** schilder | **Linda Mekkes** objecten | **Susana Mulas Lastra** tekenaar | **Regula Maria Müller** objecten | **Theo Olthuis** schrijver | **Ruud Osborne** schrijver | **Frank Porcelijn** mixed media | **Gígja Reynisdóttir** schilder, tekenaar | **Jolande Schotten** fotograaf | **Elly Stolwijk** schilder | **Liesbet Tol** schilder

De tentoonstelling, die te zien is in onze huidige expositieruimte op de eerste etage van Kranenburgh, loopt t/m 7 januari 2024.

Opening zondag 5 november 17:00 met medewerking van Tirza Winkelman: dansact.

KANTLIJN

Ja, we weten het wel. Echter in de praktijk komt er weinig van terecht – vandaar deze 'reminder'. Want waar blijven onze letterkundigen, musici, theatermakers en componisten...

Even een lesje geschiedenis...

In de magere naoorlogse jaren kwamen twee groepen onafhankelijk van elkaar tot de conclusie iets te moeten doen voor het stimuleren van de kunst in Bergen en omgeving. Nu, 75 jaar later, is bijna niet voor te stellen hoe armzalig toen de situatie was. Nu zijn er volop mogelijkheden om van kunst en cultuur te genieten – waarin het KCB overigens, wat betreft de hedendaagse kunsten, nog steeds een prominente plaats inneemt.

De oprichters van het KCB verwoordde de situatie als volgt: "In verschillende kringen der bevolking werd het vaak als een gemis gevoeld dat er geen georganiseerd verband bestond tussen het artistieke en burgerelement in deze gemeente omdat Bergen geen cultureel centrum bezit waar beide groepen elkaar ongedwongen kunnen ontmoeten. Tevens met de bedoeling te delen in elkaars werken, zorgen en leven".

Eveneens vond men het 'geestverruimend' naast beeldend kunstenaars ook letterkundigen, musici en componisten uit te nodigen.

Aldus geschiedde. Het KCB werd opgericht en zou in de jaren daarna de moeder worden (en blijven) van vele initiatieven op cultureel gebied in Bergen – waaronder de stichting van museum Kranenburgh.

Echter sinds het KCB in Kranenburgh gevestigd is, valt op dat juist die destijds onmisbaar geachte disciplines weinig aandacht en mogelijkheden krijgen. Ook werd tijdens de voorstellingen ter gelegenheid van het 75-jarig jubileum duidelijk, dat er ongelooflijk veel talent aanwezig is bij juist die disciplines.

Het bestuur besloot dus om meer aandacht te besteden aan literatuur, muziek en theater. Bijvoorbeeld tijdens de openingen van de tentoonstellingen. Zo hebben de dichters een podium gekregen. Herman Link met de opvoering *Van den vos Reynaerde* en Pieter Rynja met zijn muziekcomposities en gedichten, in samenwerking met beeldend kunstenaars. Tijdens de opening van *Duister* zal Tirza Winkelman een dansopvoering geven.

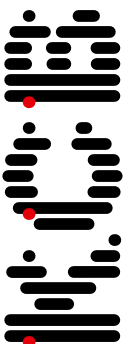
Het zou mooi zijn als uit deze hernieuwde aandacht meer samenwerking tussen de verschillende disciplines ontstaat. Zoals we dat destijds op Plein 7 konden realiseren. Om dat in de woorden van destijds te zeggen: een geestverruimende situatie te creëren.

Tot slot: *Ons hele leven zou muziek zijn, als we elk ogenblik de juiste tonen konden vinden.*

John Ruskin (1819- 1900)

Gevangen in een nare droom
ontwierp hij zelf de uitgang.

Theo Olthuis



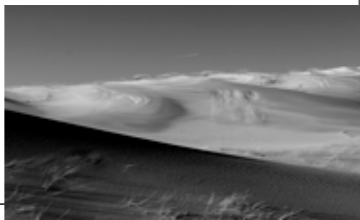
1

Duister | 5 november 2023 t/m 7 januari 2024



Geertrui van Herwijnen (*geertruivanherwijnen.nl*) "Elke schaduw is een kind van het licht" zegt Stefan Zweig. 'Tijdens mijn struintochten in het Bergense land fotografeer ik graag verse duinen. Vooral zandduinen die door de wind zijn strak geblazen of in grillige vormen

worden uitgesleten en bestoven. Soms kies ik voor zwart/wit, dan versterkt het contrast de vormen. Het zwart, het duister, laat het wit oplichten. Op de foto *Schuin* heeft het vele nuances. Een gezegde: in de duisternis gloeit de glimvorm.' *Schuin* | fotoprint Epson satijn, aluminium



Marinus Klap (*marinusklap.nl*) 'Het uitbeelden van de menselijke figuur – alleen, samen of in een groep – is een steeds terugkerend thema, waarin zowel beweging als emoties een leidraad vormen. Ik werk het liefst opbouwend uit was, om dat dan te laten gieten in brons of uitsnijden uit polyester blokken. Die kunnen ook altijd als model voor brons dienen. De titel *Duister* motiveerde mij om werk in te sturen uit een tijd dat ik veel aan en om mijn hoofd had, wat niet licht voor me was...'

't groeit me boven 't hoofd | brons



Rob Komen (*robkomen.nl*) 'Houtskool is voor velen een ondergewaardeerd tekenmateriaal. Misschien omdat het redelijk goedkoop is en daardoor niet duur klinkt. Voor de toekomst ben ik plannen aan het maken om meer aandacht te gaan geven aan deze techniek. Op het atelier heb ik al een groot stuk papier klaar staan om daar een heel groot werk op te maken. Het plaatje van de tekening heb ik al in mijn hoofd, nu nog op papier zetten.'

Brussel bij middernacht | houtskool op papier



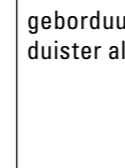
Hans van Marwijk (*hansvanmarwijk.nl*) 'Duister is niet alleen onbekend, mystiek en somber. De Bergense School is een goed voorbeeld van de vele schilderijen die zijn gemaakt in sombere crisisjaren. Corona heeft mij beïnvloed en geeft desondanks lichte toetsen. Echter, de toekomst blijft duister...'

Wilgen bij volle maan | olie op doek



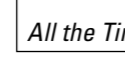
Linda Mekkes (*atlimes.nl*) *Wat niet uitgesproken wordt, maar wel rondwaalt.* 'Wanneer gaat iets een grens over en wordt het van toelaatbaar onhoudbaar...?' Honderd aan elkaar genaaide geborduurde tissues. Wit op wit – duister als zwart op zwart.'

All the Time | borduurwerk



Anno van der Heide (*annovanderheide.com*) 'De tekening 1984 refereert aan George Orwell en is gemaakt in de periode dat computers hun snelle opmars begonnen. De toekomst leek duister: mensen waren bang hun werk te verliezen. Momenteel vindt een vergelijkbare revolutie plaats doordat AI en ChatGPT razendsnel worden geïntroduceerd. Dit tegen alle adviezen in van wetenschappers en de uitvinders van de kunstmatige intelligentie, die somber zijn over de consequenties van hun uitvinding. Opnieuw hult de toekomst zich in duisternis.'

1984 | inkt, acryl, airbrush



Dorry van Haersolte (*dorryvanhaersolte.nl*) 'Tijd als de ruimtelijke afstand tussen verschillende gebeurtenissen. Alle bewegingen als afzonderlijke fragmenten van een moment waarin alle verschijningsvormen al besloten liggen. Associaties en herinneringen van beelden en geluiden die zich tijdens het verlopen van de tijd manifesteren, trekken lijnen en veroorzaken explosies. Landschap als spiegel van de geest. Essentieel is het kennen en zijn van de ruimte. Langdurig aandachtig kijken laat de toeschouwer de minimale veranderingen ontdekken.' zonder titel | Oostindische inkt op handgeschept papier



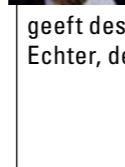
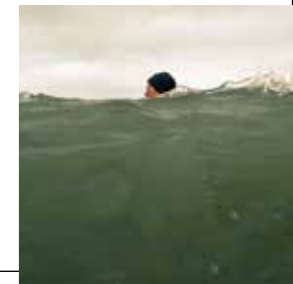
Marit Dik (*maritdik.nl*) Marit: 'Deze schilderijen zijn gemaakt in een voor mij duistere periode. Persoonlijke ervaringen en ook de coronatijd klinken door in het werk. Niet alle schilderijen uit de serie over de duinen zijn zo donker als deze twee. Daar zijn de duinen veel te mooi voor.'

Dunes (dark sky) | olie op doek



Jolande Schotten (*jolandeschotten.nl*) 'Sinds 2016 plonzen vier vrouwen uit een klein Noord-Hollands dorpje wekelijks in zee. In alle seizoenen. Vanaf 2020 plons ik met ze mee. Als de temperatuur van het zeewater vijftien graden is, blijven we een kwartier in het water. Als het vijf graden is, vijf minuten. Waarom we het doen? Omdat we er blij van worden. Puur dat. In het duister en de kou van hartje winter zijn onze schroom en plezier het grootst.'

Koude Plons | fotografie



Theo Olthuis (*theo-olthuis.nl*) *Alles kan nog* is een gedicht van mij dat ik tijdens een hoopvolle stemming heb geschreven in de wetenschap dat de techniek nu zover is dat verdere verwoesting van de aarde voorkomen zou kunnen worden. Naast alle kennis die hierover is, blijft het natuurlijk zeer de vraag of dit ook op tijd zal gebeuren.'

Alles kan nog | gedicht (fragment)

Alles kan nog

Al is de aarde zo langzamerhand wel uitgehold, buit gemaakt, de lucht vervuild en worden zeeën ziek van ons, alles kan nog.

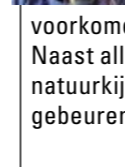


Regula Maria Müller (*regulamariamuller.com*) 'Mijn werk is organisch, delicaat en kwetsbaar, maar verwijst naar thema's als vergankelijkheid, verlangens, geweld en vervreemding. De natuur die de grenzen van ons bestaan bepaalt door haar hegemonie. De schoonheid van vergankelijkheid, waarin een bizarre en wrede kant op de loer ligt, dat zijn grote bronnen van mijn inspiratie.'

zonder titel | Afrikaanse kralen, glaskralen, borduursels



Susana Mulas Lastra (*susanamulas.nl*) 'Duisternis overheerst in de diepzee. Als licht door de waterkolom gaat, wordt het afgebroken in verschillende kleuren. Rood is de kleur die het eerst verdwijnt, terwijl blauw de kleur is die naar de diepste gebieden gaat. In deze duisternis krijgen kleuren een andere verschijning, die het mysterie van de diepte en het onzichtbare leven versterkt. Deze twee tekeningen zijn geïnspireerd op het kleurrijke (micro)leven dat verborgen zit in deze donkere wateren' *Hidden growth in red* | pastel, Siberisch krijt, houtskool



Ruud Osborne (*ruudosborne.nl*) 'Zijn dit verhalende gedichten? Of is het een verkapt statement? Is het confronterend, zelfs hard? Mijn eerste gedicht: *Heen en weer doet de schommel* blijkt achteraf een opmaat te zijn naar gedicht twee: *Wit*. Daar waar de impact van het eerste nog poëtisch wordt ingekleed, aangezet, daar wordt in het tweede de poëtische vorm ingeruild voor in hoog tempo doorlopende regels – zonder franje, zonder dubbele bodems. Rauw, een aanklacht, een ondubbelzinnig beeld van waar de mens toe in staat is.'

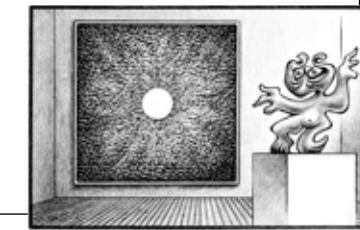
Wit | gedicht (fragment)

je kon niet weten dat je misschien de enige bent aan wie deze vloek is voorbijgegaan, dat jij van puur wit bent



Frank Porcelijn (*frankporcelijn.nl*) 'Duister betekent voor mij mysterieus, geheimzinnig, raadselachtig. Deze synoniemen van duister zijn ook de leidmotieven van het teken- en filmproject over Joachim Kniepstof waaraan ik de afgelopen jaren heb gewerkt.

Voor deze tentoonstelling heb ik duister deze keer als uitgangspunt genomen. Qua sfeer en beeldtaal vormen de drie tekeningen dus een voortzetting van het Joachim Kniepstofproject. Ze komen ook in het boek 'Joachim Kniepstof Museum'. *Museum Joachim Kniepstof zaal 405* | grafietpotlood



Gígja Reynisdóttir (*gigjareynisdottir.com*) 'Wij banen ons een weg door het bos van luxe en welbevinden, terwijl de wereld om ons heen in brand staat. Ergens zijn wij het verkeerde pad ingeslagen. Wij tasten in het duister. Dwalend op een eenmanspad dat ons wegleidt van het geheel, ver weg van verbinding en verbondenheid. Voor ons ligt een pad dat taps toeloopt. In de verte rust de duisternis.'

Lost in the woods | gepolijst RVS, natuursteen



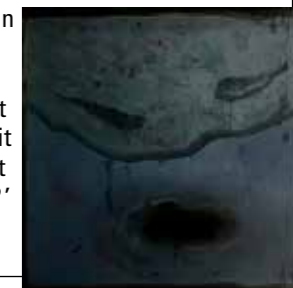
Elly Stolwijk (*ellystolwijk.nl*) 'Een zwangerschap voltrekt zich in duisternis. Wanneer de baby overlijdt vóór de geboorte verdiept die duisternis zich. Het leven van het kindje, van conceptie tot dood, heeft zich in zo'n geval uitsluitend afgespeeld in het donker. Ik schreef daarover een boek: 'de laatste framboos' (2021) en maakte er tien tekeningen bij. Hoewel die in het boek fungeren als illustraties, zijn het autonome tekeningen/collages.'

Eclips | inkt, collage



Liesbet Tol (*liesbettol.nl*) 'Duister is voor mij dat wat niet belicht is. Dat kan een spannende, donkere ruimte zijn maar ook een gebied in je innerlijk waar je niet zo vaak komt. Ik denk dat iedereen zo zijn donkere kanten en momenten heeft. Intrigerend maar soms ook pijnlijk en vaak onbegrepen. Ik vind het leuk om dat juist wel aan het licht te brengen en te onderzoeken. Vandaar dit sobere werk met de diep donkere plek net onder het midden. Wat bevindt zich daar?'

Dark | olie op canvas



2

Duister | 5 november 2023 t/m 7 januari 2024

SOCIËTEIT

Elke laatste vrijdag van de maand (uitgezonderd juli en augustus) soos van kwart over vijf tot half acht. Elkaar weer ontmoeten, genieten van de meegebrachte hapjes en met altijd als middelpunt een kunstenaar die een presentatie geeft van zijn of haar werk.

Programma voor de komende maanden:

- 27 oktober **Suzanne van Baarsen** schilder, designer
- 24 november **Frank Porcelijn** schilder, graficus, mixed media
- 29 december **literaire avond** – hiervoor wordt een aantal dichters uitgenodigd die hebben meegewerkt aan de jubileumbundel – ook zal Sjoerd Kuiper voordragen uit eigen werk
- 26 januari **Sonja Doevendans** schilder
- 23 februari **Regula Maria Müller** objecten

ACTIVITEITEN LEDEN

(voor vermelding in deze rubriek: stuur je info aan de redactie)

- **Carla Rump, Roland de Jong Orlando** *Abstractie in Beeld 23*, Galerie Stijl, Eefde, t/m 29 okt
- **Jolanda Meulendijks** *Parels in de Polder*, Millinger Theetuin, Millingen aan de Rijn, t/m 29 okt
- **Hans van Marwijk** expo, 't Praethuys, Alkmaar, t/m 28 okt
- **Dien Jorien Geertsma** Zinc Exposities, Bergen, 20 t/m 29 okt | Galerie 7, Bergen, 21 t/m 29 okt
- **Esther Koeman** *The Blue of Longing*, Vishal, Haarlem, t/m 5 nov
- **Eveline Braak** *Ontmoeting*, ArToll Kunstlabor, Bedburg (D), 13 – 26 okt
- **Ruud Osborne** in de oktoberuitgave van de Belgische literaire krant *Het liegend konijn* zijn vijf van zijn gedichten te lezen
- **Roland de Jong Orlando** expo, Kunsthuis Brummen, okt/nov | *Biennale*, Moulins de Villancourt, Pont de Claix (F), t/m 18 nov
- **Regula Maria Müller** *Kunstiendaagse*, Bergen, 20 t/m 29 okt
- **Madeleine Leddy, José van Tubergen** *40x40*, Grafisch Atelier Friesland, Leeuwarden, t/m 12 nov
- **Michiel Hertroys, Joop Hollanders, Olivier Julia, Gerda Krumer, Bill Kunst**, *Over denken*, Kunsthof 45, Den Helder, 22 okt t/m 17 dec
- **Bill Kunst** *Essentie*, Bos Fine Art, Utrecht, 10 t/m 26 nov
- **Gígja Reynisdóttir** *Absent Landscape*, Voipaala Art Center, Valkeakoski (Fin), t/m 19 nov | *Too hot to handle*, Gallery Tha Banque, Bergen, 21 okt – 31 dec
- **Liesbet Tol** *Too hot to handle*, Gallery Tha Banque, Bergen, 21 okt – 31 dec
- **Ursula Neubauer** soloexpositie, WGKunst, Amsterdam, 16 t/m 26 nov

VERS VAN DE PERS: HOF VAN EDEN



tweetalig kunstboek van Ursula Neubauer mmv Frans W. Saris

Alle Afrikaanse landen hebben nationale en privéwildparken. Namibië heeft daarnaast ook nog concessies. Damaraland in centraal Namibië was ooit deel van een Duitse kolonie, daarna van Zuid-Afrika. Toen het apartheidsregime viel, kregen de Damaras hun land, de Namibwoestijn, zo groot als Nederland, in concessie van de Namibische regering. Hier zijn ze autonoom, onder één voorwaarde: de biodiversiteit moet in stand blijven. Ieder jaar wordt het aantal planten en dieren geteld. Het is ook in hun eigen belang: toerisme is de snelst groeiende industrie.

IN MEMORIAM NEL DEN OUDEN



Toch nog onverwachts kregen we het bericht dat Nel op 27 februari 2023 overleden was. Wel wisten we dat zij ongeneeslijk ziek was. Maar toch.....

Nel is jarenlang een actieve donateur van het KCB geweest. Van huis uit sociologe was zij zeer geïnteresseerd in alle vormen van kunst: muziek, literatuur en beeldende kunst. Zij bezat dan ook een uitgebreide

verzameling hedendaagse kunst. Op organisatorisch vlak heeft zij zich op vele manieren belangeloos ingezet voor het KCB. Zij was o.m. lid van de werkgroep die de dialoog KCB versus gemeente bij de overgang van het Plein naar museum Kranenburg begeleidde. Daarnaast was zij enkele jaren voorzitter van de Grafiekgroep Bergen – grafici die allen lid zijn van het KCB – een lastige taak die zij overtuigend en gewetensvol volbracht, ook toen zij al ziek was. Dankzij haar kwam er geld voor de realisatie van een prachtige catalogus, gewijd aan de grote tentoonstelling *Verre Verwanten / Distant Kinship*, samen met grafisch kunstenaars uit Nieuw Zeeland.

Natuurlijk waren we prettig verrast toen onlangs bleek dat zij het KCB een legaat had nagelaten.

We missen Nel en zullen het geld in haar geest gebruiken ten gunste van de kunsten en het KCB.

Bestuur KCB

SCHILDERSVERDRIET 101

‘Voor mij ligt een dik filosofisch boek: “Bronnen van het zelf”. De titel intrigeert. Waarom dat zo is? Tja, er zijn in het atelier van die periodes dat het met mijn werk heel goed gaat. Ik voel me dan een bron waar creativiteit uit vloeit. Het klinkt wat potsierlijk, maar zo voel ik het. De euforie die je doortintelt als een kunstwerk slaagt geeft datzelfde gevoel. Een daad van bevestiging ook. Je bent het zelf: een bron.

Ik zou mijn oeuvre, de verschillende periodes waarin ik steeds een ander aspect van mijn beeldend vermogen aanspreek, diep in mijn eigen zelf willen insluiten als een dik boek. De periodes dan in hoofdstukken verdeeld, van noten achterin voorzien en met een nawoord tot slot. Ik heb mijn werken veel liever om me heen dan ze te missen. Dat het atelier er intussen van uitpuilt is daarvan het gevolg.

Op de eindexamententoonstelling van Ateliers '63 kocht een bankier een tekening van mij met de titel *Mammontium primigenius*. Ik werd uitgenodigd de tekening zelf te brengen.

Hij wilde er minder voor betalen. Ik was geschokt, een bankier die zat af te dingen!

Ik schoot in een kramp maar hield voet bij stuk. Hij betaalde tenslotte. Dit is niets voor mij, dacht ik toen – ik maak mijn dingen en ik zie wel. De ‘Bronnen van het zelf’ boor ik aan en dat moet het maar zijn.’

Michiel Hertroys

KCB*NU is de NieuwsUitgave van KunstenaarsCentrumBergen en verschijnt 6x per jaar

KunstenaarsCentrumBergen
Hoflaan 26, 1861 CR Bergen NH
info@kunstenaarscentrumbergen.nl
kunstenaarscentrumbergen.nl
Bank: NL98 INGB 0000 6435 00

Redactie: Margreeth Ulm,
Rinus van de Peppel
072 5154 157
rinusvandeppeppel@hetnet.nl

Tekening K. Cebee:
Karen Opstellen
Vormgeving:
DieuwkeGroet.nl

Volg ons op:

